

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis, Seu Resolutio Casuum Conscientiæ

Juxta Sacram Scripturam, Canones, Et Sanctos Patres

Continens Tractatus de Sacramentis in genere; de Baptismo, de Confirmatione, Eucharistia, Sacrificio Missæ; Constitutionem Innocentii XII. super celebratione Missarum, variaque alia decreta

Genet, François

Parisiis, 1703

Tractatus Primus. De Sacramentis in genere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40834

TRACTATUS PRIMUS.
DE
SACRAMENTIS
IN GENERE.

CAPUT PRIMUM.

*De diversis significationibus nominis
Sacramenti, & de ejus definitione.*

Quest. I. U I D significat nomen
Sacramenti?

Resp. Nomen hoc Sacra-
menti generaliter lo-
quendo sumitur pro om-

ni eo, quod respectum & ordinem habet ad
rem sacram: & in hoc sensu Divus Thomas

ait: *Sacramentum idem est quod sacrum secre-* D Tho. 3. p.
tum. Unde cum apud antiquos quicquid vio- q. 60. art. 1.
lari nefas erat Sanctum aut sacrum vocaretur, ad 2.

omne secretum Divinum vel humanum, quod
violare minimè licebat, Sacramentum diceba-
tur, & in hoc sensu Raphaël Angelus Tobiaë
dicit, *Sacramentum Regis abscondere bo-* cap. 12.
num est.

Tomus III.

A

2 TRACTATUS I.

Sacramentum autem in Jure Civili & Canonico, sæpè pro juramento sumitur: *Sacramentum*, inquit Canon, *id est juramentum à summis Sacerdotibus, vel Dei Ministris exigitur, nisi pro fide recta minimè cognovimus, nec spontè eos jurasse reperimus.* Et quidem Sacramentum dicitur, quia sacrum Dei nomen invocatur. Idem habetur in lege 2. *Cod. Si adversus venditorem.*

Significat aliquando in Scriptura rem sanctam & sacram absconditam & secretam, quo sensu Ephes. 2. dicitur: *Vt notum nobis faceret Sacramentum voluntatis suæ, & Sapientia. cap. 2. nescierunt Sacramenta Dei.* Et ad Timotheum cap. 3. *Magnum pietatis Sacramentum*, hoc est magnum Mysterium, seu res sancta & sacra quæ ab æterno in Deo erat abscondita, Angelis & hominibus ignota, usque ad tempus quo completa est.

Hic non ita sumimus Sacramentum, sed Sacramenti nomine intelligimus quod communiter Concilia, sancti Patres, præsertim Latini, & Theologi, sanctus Augustinus & sanctus Thomas hoc nomine significatum volunt, quibus *sacramentum, sacrum signum est*, ut Divus Augustinus lib. 10. de Civit. Dei. c. 15. & D. Tho. 3. p. q. 60. art. 1.

Synodus etiam Parisiensis an. 1557. ait *Sacramentum ex more Catholica Ecclesia dicitur sacra rei signum.*

Quæst. 2. Quomodo potest definiri Sacramentum hoc modo sumptum?

Resp. In Carechismo Concilii Tridentini ita definitur: *Sacramentum est res sensibus subiecta qua ex Dei institutione sanctitatis & justitia tum significanda tum efficienda vim habet.*

Ut hæc definitio meliùs percipiatur, ejus

De Sacramentis. Cap. I. 3

Angula verba sigillatim sunt explicanda.

Dicitur primò *res sensibus subjecta*, quia, ut ait sanctus Thomas, 3. p. q. 60. art. 4. in corp. post antiquos Patres, *Divina providentia congruum erat atque conveniens*, quæ homines juxta eorum naturam instruit, res spirituales atque divinas per corporea & sensibilia signa nobis manifestare; *Si enim incorporeus esses*, inquit sanctus Chrysoströmus, *nudè ipsa dona incorporea tibi tradidisset: sed quia corpori conjuncta est anima tua, idèò rebus sensibilibus tibi intelligenda traduntur.*

S. Chrysostr. homil. 8, in Matth.

Dicitur secundò, *Qua ex Dei institutione vim habet justitiæ significanda.* Quod ut rectè intelligatur, observandum est, res quæ sensibus cognoscuntur duplicis esse generis; aliæ enim ex destinatione sua ducunt in aliarum rerum notitiam; aliæ ex seipsis cognoscuntur, nec destinatæ sunt ad alias significandas: hujus secundi generis sunt ferè res omnes naturales; verùm primi generis sunt verba, Scriptura, & hujusmodi, quæ ex vi institutionis suæ, ducunt in alterius cognitionem. Quare, ex sancto Augustino, *Signum est quod præter speciem quam ingerit sensibus, facit aliquid aliud in cognitionem venire.*

D. Aug. lib. 2. de Doct. Christiana. cap. 1.

Observandum secundò, signa esse duplicis generis: alia naturalia, ita quidem dicta, quia non ex hominum instituto, sed ex ipsa rei natura, nos inducunt in cognitionem alterius; ita fumus naturâ sua manifestat ignem, ita ut sufficiat fumum videre, ut statim colligamus ignem esse ibi licèt sit absconditus: ita vestigium pedis hominis, vel alterius animalis nivibus impressum, ejus transitum demonstrat: Alia verò sunt signa, quæ talia non sunt ex naturâ sua, sed ex hominum tantum instituto, quæque arbitraria vocantur, quia secundùm

4 TRACTATUS I.

hominis voluntatem aut beneplacitum significant: v. g. bellicorum tormentorum explosio, significat gaudium in adventu alicujus Principis, & Campana, quæ ideo signum in Rituali vocatur, quia dum sonat, indicat tempus divinorum Officiorum. Et similia.

Sacramenta sunt signa in hac ultima acceptione, quia significant, & efficiunt gratiam ex institutione Dei qui solus est Sacramentorum author & institutor, ut innuunt communiter sancti Patres: sanctus Ambrosius ait; *Autor Sacramentorum quis est nisi Dominus Jesus? de calo ista Sacramenta venerunt.* Et Concilium Tridentinum ait: *Si quis dixerit, Sacramenta nova legis non fuisse omnia à Jesu-Christo Domino nostro instituta, anathema sit.*

D. Ambrosius lib. 4. de Sacr. cap. 4.

Conc. Trid. sess. 7. Can. 1.

Denique dicitur, *justitia efficienda vim habet*; quia Sacramenta novæ legis, sunt signa practica, quæ Deus non solum instituit ad significandum, sed etiam ad efficiendum quod significant; per quod differunt à Sacramentis legis naturalis & legis scriptæ sive Mosaicæ, in quibus non continebatur virtus producendi gratiam, quam producebant solum intuitu meritorum ejus qui ea suscipiebat: verum Sacramenta novæ legis in se continent virtutem producendi rem sacram quam significant, & hoc vocatur à Concilio Tridentino sess. 7.

ad Roman. 1.

ad Galat. 4.

D. August. lib. 19. contra Faustum, cap. 8.

Can. 8. producere gratiam *Ex opere operato*; quare Apostolus loquens de Circumcisione, vocat eam *Signaculum justitiæ fidei*: Et similiter Sacramenta veteris legis *Infirma & egena elementa* vocat: & Divus Augustinus ait, *Vetera Sacramenta promittebant gratiam, nostra verò eam exhibent.*

Quæst. 3. Explica hujus definitionis verba in aliquo exemplo particulari?

De Sacramentis. Cap. I. 5

Resp. Id faciliè fiet in Sacramento Baptismi: ablutio enim Corporis exterior quæ in eo fit, est res sensibus subjecta, quia cadit sub sensibus & oculis cernitur; quæ vim habet significandi, quia præter id quod exhibet oculis, scilicet corporis abluionem, nobis significat & repræsentat internam animæ abluionem; quare Divus Augustinus explicans illa verba Joannis 15. *Mundi estis propter sermonem quem locutus sum vobis, sic habet: Vnde tanta vis aquæ ut corpus tangat, & cor abluat? Ex Dei institutione*, quia ex voluntate divina corporis ablutio habet quod significet abluionem animæ: *Efficienda sanctitatis & justitiæ*, quia in hoc Sacramento anima abluitur & sanctificatur per gratiam, statim atque Corpus abluitur aquâ.

Divus Aug.
explicans illa
verb. Joan-
nis 15.

Quest. 4. Jesus Christus, quatenus homo, est-ne Sacramentorum institutor?

Resp. Sanctus Thomas huic quæstioni satisfacit cum ait; *Dicendum quod interiorum Sacramentorum effectum operatur Christus, & secundum quod est Deus, & secundum quod est homo: aliter tamen & aliter. Nam secundum quod est Deus, operatur in Sacramentis per autoritatem; secundum autem quod est homo, operatur ad interiores effectus Sacramentorum meritorie & efficienter, sed instrumentaliter quia Passio Christi, quæ competit ei secundum humanam naturam, causa est nostræ justificationis meritorie & effective, non quidem per modum principalis agentis, sive per autoritatem, sed per modum instrumenti, in quantum humanitas est instrumentum divinitatis ejus.*

D. Th. 3. p.
q. 64. art. 3.
in corp.

Quest. 5. Quare solus Deus instituit Sacramenta?

Resp. Rationem affert Divus Thomas, quia

5 TRACTATUS I.

virtus Sacramenti est ab eo qui instituit Sacramentum, ut patet in instituentibus leges; cum igitur virtus Sacramenti sit à solo Deo, juxta id quod dicitur *Romanorum* 8. *Deus est qui justificat*; consequens est, quod solus Deus sit Sacramentorum institutor.

D. Th. 3. p. q. 64. art. 2.

Quæst. 6. Quemnam fructum ex hæctenus dictis percipere debemus?

D. Carol. act. p. 1. Const. 1. De his que ad Sacrament. administrat. generatim pertinent.

Resp. Observandum primò, quod ait sanctus Carolus; Quo major, inquit, & uberior est Sacramentorum fructus, quàm ut ejus vis explicari facile possit, eò diligentius & intima animi pietate & externo cultu ac veneratione tractanda & percipienda sunt. Et, ut dicitur in Canone, Omnia Sacramenta obsunt indignè tractantibus, prosunt tamen per eos dignè sumentibus. Unde idem sanctus Carolus alibi sic loquitur.

Canone. Omnia. 1. q. 1.

D. Carol. actor. p. 4. De Sacramentorum administrat.

Parochus omnisque sacerdos; cujus est Sacramenta administrare, meminisse debet, sancta se tractare, omnique ferè temporis momento paratum esse oportere ad tam sancta administrationis munus. Quamobrem is cum alios per Sacramenta purget atque illuminet, hoc maximè studebit, ut ipse vitam purè, castè ac religiosè agat, mentemque item & animum ab omni peccati labe purum, adjunctrice Dei gratiâ, conservet diligenter. Quicumque diei aut noctis horâ ad Sacramenta ministranda vocabitur (cum præcipuum ejus munus cujus causâ à reliquo populo separatur; ab Ecclesiâque sustentatur præter cetera eorum administratio sit) nullam tam sanctis pietatis officiis moram interponet: imò populum sæpè numero, prout occasio tulerit, accurate præmonebit, ut cum opus est Parochiali ministracione atque officio, se quam primùm & liberè accersat, nullâ habitâ nec

De Sacramentis. Cap. II. 7

temporis neque loci longè distantis, neque alterius cujuscumque incommodi ratione. Cum autem accersetur, tantum abest ut verbis, vel vultu vel alio signo ostendat, se gravatè iturum, ut illius cui ministrare debet, salutis desiderio se accensum patrem prabens, verborum benignitate vultuque hilari charitatem paternam significante libentissimè, & ut potest celerrimè accedat.

CAPUT II.

De necessitate Sacramentorum in lege natura & in lege Mosàica.

Quaest. I. **Q**UARE necessaria fuerunt semper Sacramenta post peccatum?

Resp. Quia, ut ait Divus Augustinus; In nullum nomen religionis, seu verum seu falsum condunari homines possunt, nisi aliquo signaculorum seu Sacramentorum visibilibus consortio colligentur.

D. Aug. 19. contra Faustum. cap. 11.

Divus Thomas, Augustini perpetuus discipulus, tres adducit hujus necessitatis rationes: Sacramenta sunt necessaria ad salutem triplici ratione, quarum prima sumenda est ex conditione humana natura, cujus proprium est ut per corporalia & sensibilia in spiritualia & intelligibilia adducatur: pertinet autem ad divinam providentiam, ut unicuique rei provideat, secundum modum sua conditionis; & ideo convenienter divina sapientia homini auxilia salutis confert sub quibusdam corporalibus signis, qua Sacramenta dicuntur. Secunda ratio sumenda est ex statu hominis, qui peccando se subdidit per affectum corporalibus

D. Th. 3. p. q. 61. art. 1. in corp.

8 TRACTATUS I.

rebus : ibi autem debet medicinale remedium homini adhiberi, ubi patitur morbum. Et ideo conveniens fuit, ut Deus per quedam corporalia signa homini spiritalem medicinam adhiberet : nam si spiritualia nuda ei proponerentur, eis animus applicari non posset corporalibus deditus. Tertia autem ratio sumenda est ex studio actionis humana, qua precipue circa corporalia versatur. Ne ergo esset homini durum si totaliter à corporalibus actibus abstraheretur, proposita sunt ei corporalia exercitia in Sacramentis, quibus salubriter exerceatur ad evitanda superstitiosa exercitia. Sic igitur per Sacramentorum institutionem homo convenienter sua natura eruditur per sensibilia ; humiliatur, se corporalibus subiectum cognoscens, dum sibi per corporalia subvenitur ; preservatur etiam à noxiis actionibus per salubria exercitia Sacramentorum. Idem habet Divus Bonavent. Centiloquii 3. p. sect. 47. de Sacrament. in generali.

Quoniam eramus cæci quoad rationalem, ideo data sunt Sacramenta sensibilia ad eruditionem. Quoniam eramus elati quoad irascibilem, ideo data sunt Sacramenta corporalia ad humiliationem. Quoniam eramus proni ad malum quoad concupescibilem, ideo data sunt Sacramenta plura ad exercitationem.

Quæst. 2. Sacramenta fuerunt-ne homini necessaria in statu innocentia ?

Matth. 9.

Resp. Nequaquam, cum Non sit opus valentibus Medicus, sed malè habentibus, ut ait Christus Dominus ; Sacramenta autem instituta sunt tanquam remedia contra peccata, proindeque non fuerunt necessaria in statu innocentia.

Quæst. 3. Nonne Sacramentum matrimonii institutum est in statu innocentia, ut dicitur

De Sacramentis. Cap. II. 9

Genesis primò : Crescite & multiplicamini,
& replete terram : quâ igitur ratione dici po-
test, Sacramenta non fuisse necessaria in statu
innocentiæ ?

Resp. Sic respondet Divus Thomas huic
difficultati : *Matrimonium fuit institutum in* D. Th. 3. p.
status innocentia non secundum quod est Sa- q. 6. art. 2.
cramentum, sed secundum quod est in officium ad 3.
natura.

Quæst. 4. Fuerunt-ne aliqua Sacramenta
in lege naturæ ?

Resp. Certum est fuisse ; quod probatur pri-
mò ex Divo Augustino, qui ait : Non est cre-
dendum ante datam Circumcisionem, famu-
los Dei (quandoquidem illis inerat Media-
toris fides) nullo ejus Sacramento opitulatos
esse parvulis suis ; quamvis quid illud esset,
aliquâ necessariâ causâ Scriptura sacra tacere
voluerit. Et Divus Thomas : *Ante legem* D. Tho. 4.
scriptam, ait, erant quadam Sacramenta sent. dist. 1.
necessitatis, sicut illud fidei Sacramentum, q. 1. art. 2.
quod ordinabatur ad deletionem originalis quæst. 3. ad
peccati, & similiter pœnitentia, qua ordina- 2.
batur ad deletionem actualis.

Quæst. 5. Quid intelligis per legem na-
turæ ?

Resp. Intelligo legem in qua vivebant ho-
mines ab Evæ peccato usque ad Moïsem : Vo-
catur lex naturæ, non quasi in hac lege non
esset opus gratiâ Jesu Christi ad bona opera
efficienda, cum necessaria fuerit ad observan-
da præcepta fidei, spei, & charitatis, cætera-
que Decalogi præcepta quæ ad legem natu-
ralem pertinent, ut ostendemus primò tracta-
tu in Decalogum ; sed solum quatenus lex na-
turæ distinguitur à lege scripta, quia hoc tem-
pore nullam legem scriptam tradiderat Deus,
sed sola fuit lex naturalis lumine naturali nota,

10 TRACTATUS I.

& lex supernaturalis, divinâ inspiratione cognita.

Quaest. 6. In quo consistebant Sacramenta legis naturæ?

Resp. Certum est i. hæc Sacramenta sita fuisse in aliquo actu externo fidei, quoniam ut diximus in initio hujus capituli, tum ex sancto Augustino, tum ex sancto Thoma, fideles quibusdam Sacramentis visibilibus semper conjungi debebant; videtur tamen quod Deus præcisè fidelibus non determinavisset in quo consistere deberet iste religiosus actus, & quod actus quilibet ad quos divina ferebantur inspiratione, sufficiebant ad eorum sanctificationem; cujus rationem affert sanctus Thomas, dum ait: *In statu legis natura homines nulla lege exterius datâ, sed solo interiori instinctu movebantur ad Deum colendum: ita etiam ex interiori instinctu determinabatur eis quibus rebus sensibilibus ad Dei cultum uterentur.*

D. Tho. 3. p.
q. 60. art. 5.
ad 3.

Secundò constat in lege naturæ neminem justificatum fuisse nisi per aliquem internum actum fidei erga Deum qui missurus erat Messiam; quia, ut ait Divus Thomas: *Ante institutionem Circumcisionis sola fides Christi futuri justificabat tam pueros quàm adultos. Probabile tamen est quòd parentes fideles pro parvulis natis, & maximè in periculo existentibus, aliquas preces Deo funderent, vel aliquam Benedictionem eis adhiberent, quod erat quoddam signaculum fidei, sicut adulti pro se ipsis preces & sacrificia offerebant: Ac proinde Sacramenta comitem semper habuerunt interiorem fidem in Christum venturum.*

D. Th. 3. p.
q. 70. art. 4.
ad 1.

Quaest. 7. Erant-ne Sacramenta in lege Moisi?

Resp. Erant certè, eaque plurima, ut satis

De Sacramentis. Cap. II. II

patet ex Divo Augustino, cum ait: *Sacra- D. Aug. lib: 19. contra*
menta veteris legis ablata sunt, quia imple- Faustum cap: 13.
ta; & alia instituta sunt virtute maiora, uti-
litate meliora, actu faciliora, & numero
pauciora.

C A P U T III.

De necessitate, numero, & institutione
Sacramentorum in lege gratie.

Quaest. I. F U I T-ne necessarium quod Deus
institueret Sacramenta in lege
nova, quæ est lex gratiæ, diversa à Sacra-
mentis veteris legis, quæ est lex Moïsis?

Resp. Non erat absolutè loquendo necesse,
ut Deus institueret Sacramenta; quoniam sa-
lutem nostram operari poterat aliis mediis tum
in lege naturæ & Mosaicæ, tum in lege gra-
tiæ: conveniens tamen maximè fuit, ut insti-
tueret Sacramenta in lege nova quæ differrent
à Sacramentis legis antiquæ: cuius quidem
rationem assignat Divus Thomas his verbis:

Sicut antiqui patres salvati sunt per fidem D. Th. 3. p. q. 61. art. 4.
Christi venturi, ita & nos salvamur per
fidem Christi jam nati & passi: sunt autem
in corpore

Sacramenta quadam signa protestantia fidem
qua homo justificatur. Oportet autem aliis
signis significari futura, præterita, & præ-
sentia. Ut enim Augustinus dicit lib. 19. con-
tra Faustum cap. 14. eadem res aliter annun-
ciatur facienda, aliter facta; sicut ipsa ver-
ba, passurus & passus, non similiter sonant.
Et ideo oportet quadam alia Sacramenta esse
in nova lege, quibus significantur ea quæ præ-
cesserunt in Christo, præter Sacramenta vete-
ris legis quibus prænunciabantur futura.

A. vj

12 TRACTATUS I.

Quaest. 2. Quot sunt Sacramenta novæ legis ?

Resp. Septem sunt Sacramenta novæ legis : Baptismus , Confirmatio , Eucharistia , Pœnitentia , Extrema-unctio , Ordo , & Matrimonium.

Quaest. 3. Quis-nam instituit Sacramenta ?

Resp. Christus Dominus , ut definitur Concilium Tridentinum sess. 7. c. 1. Si quis dixerit , Sacramenta nova legis non fuisse omnia à Jesu-Christo Domino nostro instituta , anathema sit.

Quaest. 4. Potest-ne probari ex Scriptura sacra institutio omnium Sacramentorum ?

Resp. Id non est necessarium , sed sufficit nos hujus veritatis certos esse per Dei verbum , quod ad nos duabus viis pervenit , scripturâ scilicet Canonica , & traditione : accipe tamen , quod circa hanc rem in scriptura continetur.

Christus Dominus ad animarum sanctificationem aquas tunc incepit destinare cum baptisari voluit in Jordane : Baptismi necessitatem deinde declaravit , cum dixit Nicodemo ; *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu-sancto , non potest introire in regnum Dei : Et Baptismi suscipiendi præceptum imposuit , quando priusquam in cælum ascenderet , Apostolis dixit : Euntes docete omnes gentes , baptisantes eos , in nomine Patris , & Filii , & Spiritus-sancti : Et Marci 16. v. 16. Qui crediderit & baptisatus fuerit , salvus erit.*

Joan. 3. v. 5.

Matth. 28.
v. 19.

Confirmatio designata fuit cum Christus parvulis manus imposuit , qui sibi oblatis sunt , ut habetur Matth. 19. v. 13. *Oblatis sunt ei parvuli ut manus eis imponeret , & cum imposuisset eis manus.* Verum dubitari minimè potest , quin secundum Christi mandatum ,

De Sacramentis. Cap. III. 13

eam Apostoli administraverint, ut videre licet variis in locis Apostolorum Actuum. v. 9. quando multi Samaritani baptisati fuerunt à sancto Philippo, uno ex septem Diaconis, Apostoli miserunt ab Hierusalem Petrum & Joannem, qui erant Apostoli, cujus Episcopi sunt successores, qui, ut dicitur Act. 8. v. 17. *Imponebant manus super illos, & accipiebant Spiritum-sanctum.* Idem dicitur de sancto Paulo Apostolo. Act. 19. v. 6. *Et cum imposuisset illis manus Paulus, venit Spiritus sanctus super eos.*

Institutio Sacramenti Eucharistiæ clarè ostenditur, cum dicitur: *Cœnantibus autem eis accepit Iesus panem & benedixit ac fregit, deditque Discipulis suis & ait: Accipite & comedite, hoc est Corpus meum.* Et Marci 14. v. 22. *Accipit Iesus panem & benedicens fregit & dedit eis, & ait: Sumite, hoc est Corpus meum.* Lucae 22. v. 19. *Et accepto pane gratias egit & fregit, & dedit eis dicens: Hoc est Corpus meum quod pro vobis datur: Hoc facite in meam commemorationem.*

Matth. 26.
v. 26.

Et tunc quidem Christus præstitit, & perfecit quod promiserat Joannis 6. v. 54. ubi dicit, *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis & biberitis ejus Sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Et versu 56. *Caro enim mea, verè est cibus, & Sanguis meus, verè est potus.*

Sacramentum Pœnitentiæ institutum fuit Joannis 20. v. 23. quando Christus dixit Apostolis suis: *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Et Christus Dominus hanc eis potestatem daturum se promisit, quando dixit Petro, Matth. 16. v. 19. *Tibi dabo Claves*

14 TRACTATUS I.

Regni Cælorum; & quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in cælis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis. Quod cap. 18. v. 18. dixit omnibus Apostolis: *Quaecumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cælo; & quaecumque solveritis super terram, erunt soluta & in cælo.*

Quod dicitur Marci 6. v. 13. *Et ungebant oleo multos agros & sanabant,* ad extremæ Uctionis Sacramentum referri potest. Verùm clarè significatur Jacobi 5. v. 14. *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyteros Ecclesiæ, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini; & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus: & si in peccatis sit, remittentur ei.*

Sacramentum Ordinis institutū fuit in Cœna Domini, quantum ad potestatem consecrandi Eucharistiam, & post resurrectionem quantum ad potestatem remittendi peccata. Joannis 20. *Insufflavit & dixit eis, Accipite Spiritum sanctum; quorum remiseritis peccata remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Sanctus etiam Paulus ostendit ordinem esse Sacramentum, quod confert gratiam, cum dicit ad Timotheum, *Noli negligere gratiam que in te est, que data est tibi per Prophetiam, cum impositione manuum Presbyterii.*

1. Timoth.
cap. 4. v. 14.

Matrimonium primitus institutum fuit in Paradiso terrestri, sed videtur elevatum ad Sacramenti dignitatem per benedictionem, quam dedit ei Christus Dominus cum interfuit nuptiis Canæ Galileæ, vel dum statuit indissolubilitatem matrimonii dicens, Matth. 19. v. 6. *Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet.* Et ad Ephesios 5. v. 31. ait Aposto-

De Sacramentis. Cap. IV. 15

Ius: Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia.

C A P U T IV.

De partibus necessariis ad constituendum Sacramentum.

Quaest. I. QUÆNAM sunt partes necessariae ad constituendum Sacramentum?

Resp. Omnia Sacramenta, ut ait Concilium Florentinum, tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis, tanquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia; quorum si aliquod desit, non perficitur Sacramentum. Idem statuit & decrevit Concilium Tridentinum. sess. 7.

Conc. Florent. sub Eugenio IV. in Armenorum Decreto.

Quaest. 2. In quo consistit materia & forma Sacramentorum?

Resp. Quemadmodum in compositis naturalibus, vocamus materiam id quod determinari debet ad tale esse per aliud, formam vero vocamus quod ipsam materiam ad aliquid determinat, ac perficit; ita in Sacramentis res sensibiles quæ ex se indifferentes sunt ad significandum plura, dicuntur materia, & verba illa determinantia ad tale significandum, dicuntur forma: Ex verbis & rebus, inquit sanctus Thomas, fit quodammodo unum in Sacramento, sicut ex forma & materia, in quantum scilicet per verba perficitur significatio rerum. Et ibidem in corpore articuli sic habet: Aqua enim significare potest & ablu-tionem propter suam humiditatem, & refrigerationem propter suam frigiditatem: sed

D. Th. 3. p. q. 60. art. 6. ad 2.

ibidem in corp. articuli,

cum dicitur : Ego te baptizo, manifestatur quod aqua utimur in Baptismo, ad significandum emundationem spiritualem.

Quest. 3. Materia & forma sunt-ne partes essentielles Sacramentorum ?

D. Tho. in
4. sent. dist.
1. q. 1. art.
3. ad 2.

D. Th. 3. p.
q. 60. art. 7.
in corp.

Resp. Ita planè. Verba & res, hoc est materia & forma, ait Divus Thomas, sunt de essentia Sacramenti. Et alibi, ait: In Sacramenti verba se habent per modum formæ, res autem sensibiles per modum materiæ.

Quest. 4. Quisnam instituit materiam & formam Sacramentorum ?

D. Th. 3. p.
q. 64. art. 2.
ad 1.

Resp. Christus Dominus: Illa quæ aguntur in Sacramentis, ait Divus Thomas, per homines instituta, non sunt de necessitate Sacramenti; sed pertinent ad quamdam solemnitatem, quæ adhibetur Sacramentis ad excitandam devotionem & reverentiam in his qui Sacramenta suscipiunt. Ea verò quæ sunt de necessitate Sacramenti, ab ipso Christo instituta sunt qui est Deus & homo. Et licet non sint omnia tradita in Scripturis, habet tamen ea Ecclesia ex familiari Apostolorum traditione, sicut Apostolus dicit, I ad Corinth. II. CÆTERA, CUM VENERO DISPONAM.

Quest. 5. Quid intelligis per intentionem quæ requiritur ad validitatem Sacramentorum ?

Conc. Trid.
sess. 7. Can.
11.

Resp. Intentio est actus voluntarij in aliquem finem se moventis. Definitum est autem in Concilio Tridentino, intentionem esse necessariam ad confectionem Sacramentorum: Si quis dixerit, inquit, in Ministris dum Sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi quod facit Ecclesia, anathema sit.

Quest. 6. Quoruplex est intentio ?

De Sacramentis. Cap. I V. 17

Resp. Triplex. Actualis, virtualis, & habitualis.

Quæst. 7. Quænam est intentio actualis?

Resp. Actualis intentio est ea, quâ quis cogitat de eo conferendo, & habet actu intentionem faciendi quod facit Ecclesia: non est autem necessarium, ut dicat, Ego intendo, aut volo facere quod facit Ecclesia, sed sufficit, ut id faciat cum attentione conjuncta cum intentione administrandi Sacramentum. Unde

sanctus Carolus: *Sacerdos, inquit, Sacramenti administrationem cum aggreditur id intendat, idque sibi agere proponat quod Christus Dominus instituit, & sancta Mater Ecclesia intendit atque agit.*

Sanctus Carolus Act pe
4. De Sacrament. admi
nistr.

Quæst. 8. Quænam est intentio virtualis?

Resp. Virtualis intentio nuncupatur, quæ ex actuali oritur, & ex illius virtute operatur: vel intentio virtualis ea est, quæ actu desit, & manet virtute; quia quamvis ille qui Sacramentum administrat non habeat tunc intentionem quia non cogitat actu de Sacramenti administratione cum sit distractus, eam tamen prius tempore habuit, ejusque virtute agit; v. g. ut ait sanctus Thomas: *Cum Sacerdos accedens ad baptisandum, intendit facere circa baptisandum quod facit Ecclesia. Vnde si postea in ipso exercitio actus, cogitatio ejus ad alia rapiatur, ex virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum.*

D. Th. 3. p.
q. 64. art. 8.
ad 3.

Quæst. 9. Quænam est intentio habitualis?

Resp. Habitualis intentio vocatur inclinatio seu promptitudo quædam ex habitu acquisito aut infuso proveniens, quàm nulla præcessit intentio, vel si præcessit, jam est moraliter interrupta, atque adeo nec per se nec per vir-

tutem à se relictam in actionem influere censetur, quod quidem accidere potest homini etiam dormienti. v. g. Cùm quis solitus administrare Sacramentum Baptismi, illud administrat sine ulla intentione, aut reflectione ad id quod agit.

Quæst. 10. Quænam ex dictis intentionibus requiritur in ministro ad validitatem Sacramentorum?

Resp. Intentio actualis non est necessaria ad validitatem Sacramentorum; quia, ut ait Divus Thomas, *Non est totaliter positum in hominis potestate habere actualem intentionem; quia præter intentionem, cùm homo vult multum intendere, incipit alia cogitare, secundum illud Psalmi 39. COR MEUM DERELIQUIT ME.* Studiosè tamen, inquit idem Doctor ibidem, *curare debet Sacramenti Minister ut etiam actualem intentionem adhibeat.* Intentio virtualis sufficit. *Si enim in ipso exercitio actus, inquit idem sanctus Thomas ibidem, cogitatio Ministri ad alia rapiatur, virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum.* Hæc enim in Ministro, evagante animi cogitatione, dum Sacramentalem actionem exercet esse potest, atque ad Sacramenti integritatem sufficit. Quare Sacerdos, qui minores hostias consecrandas in altari reposuit, eas verè consecrat vi primæ intentionis, etsi inter mysteria mens ejus fuerit evagata, nec illarum in ipso consecrationis articulo meminerit.

Intentio habitualis non sufficit, quia actus ex illa proveniens, non est actus humanus, cùm fiat sine advertentia, & deliberatione, nec proinde adsit intentio faciendi quod facit Ecclesia, &, ut ait Divus Bonaventura: *Dispensatio Sacramentorum est opus hominis ut*

D. Th. 3. p.
q. 64. art. 8.
ad 3.

D. Bonav. in
6. p. Brevi-
loq. cap. 5.

rationalis, ut Ministri Christi & ut Ministri De Sacra-
salutis: Hinc est, quod necesse est quod fiat mentorum
ex intentione, quâ quis intendat facere quod dispensatio-
Christus instituit ad humanam salutem, vel ne,
saltem facere quod facit Ecclesia.

Quaest. II. Si habitualis intentio Ministri
non sufficiat, quomodo intelligi debet quod ait
Divus Thomas, quod Licet ille qui aliud co- D. Th. 3. p.
gitat non habeat actualem intentionem; ha- q. 64. art. 8.
bet tamen intentionem habituaalem, qua suffi- ad 3.
cit ad perfectionem Sacramenti?

Resp. Facile est videre ex verbis Divi Tho-
mae, cum non loqui de intentione habituali,
quatenus distinguitur à virtuali, sed solum
quatenus distinguitur ab actuali; cum dicat
ibidem immediatè post verba citata: Puta cum
Sacerdos accedens ad baptisandum, intendit
facere circa baptisandum quod facit Ecclesia.
Vnde si postea in ipso exercitio actus cogitatio
ejus ad alia rapiatur, ex virtute primæ inten-
tionis perficitur Sacramentum. Hoc autem
vocamus intentionem virtualem, quæ nihil
aliud est quàm intentio quæ reperitur in eo,
qui habitâ intentione actuali administrandi
Sacramentum, postmodum distractus est, il-
ludque confert virtute primæ intentionis actua-
lis quam prius habuit.

Quaest. 12. Si intentio Ministri necessaria
foret ad validitatem Sacramenti, sanctus Ale-
xander Episcopus Alexandriae, non debuisset
approbare Baptismum à sancto Athanasio So-
ciii jocando collatum; cum enim adhuc puer
pueriliter luderet in littore maris & Episcopa-
les actiones imitando exprimeret, colludentes
pueros baptizavit in nomine Trinitatis; quo-
niam quidem qui ludendo solum res facit, non
videtur habere intentionem administrandi Sa-
cramentum. Similiter Baptismus receptus à

sancto Genesio in theatro, ab eo qui irridere volebat mores Christianorum, & modum baptizandi eorum, non fuisset validus?

Resp. Primò responderi potest factum Athanasii esse valdè dubium, ut patet ex ejus historia exactiùs scripta à celebri autore. Verùm licèt hæc historia vera foret, Glossa in Can. Spiritus-sanctus, ubi hæc historia refertur, sic respondet. *Dico etiam quod licèt formam ludendo accipiat, dum tamen baptizare intendat, baptizat: Si autem omnia jocosè fiant, non erit Baptismus.* Et Divus Thomas hanc difficultatem proponit, & ita solvit. *Dicitur quod puer Athanasius ludeo simulans se Episcopum, baptizavit quosdam: & judicatum est ab Alexandro Episcopo ut non rebaptizarentur, quia inventum est, quod ipse intentionem baptizandi habuit. Quod etiam patet ex hoc quod non baptizabat nisi Catechumenos, hoc est eos qui se disponebant ad recipiendum Baptismum.*

Quod spectat ad factum sancti Genesii, dico illum joculariter & histrionicè Christiana mysteria imitantem, & irridentem coram Diocletiano, sed repentè, tangente Deo cor hominis, ad fidem Christianam esse conversum, & baptizatum, ut ait sanctus Antoninus, his verbis: *Quam ob rem ad nos misisti, filiolo? At ille, non jam simulatè & fictè, sed ex puro corde respondit, quia gratiam Christi consequi cupio, per quem renatus à ruina iniquitatum mearum liber fiam.* Ita hanc historiam refert Surius lib. 4. de Vita sanctorum, dum scribit vitam sancti Genesii. Posito autem quod minister ille evocatus nullam habuerit intentionem baptizandi, sed tantùm deridendi Baptismum, tunc dicimus non baptizasse Genesium; si autem baptizando voluerit fa-

Glossa. in
Can. Spiritus-
sanctus. 1. q.
1. verbo. In-
regis interro-
gationibus.

D. Tho. in 4.
sent. dist. 6.
in Expositione
littere.

D. Antonin.
1. p. tit. 8. c. 1.
§. 9. summae
historialis,

De Sacramentis. Cap. IV. 21

cere quod in baptizando Christianos facere solitos esse audierat, tunc ab eo baptizatum esse Genesium asserimus. Quoquo modo se res habeat, sanctus Genesius baptizatus est vel Baptismo fluminis vel sanguinis; fluminis quidem si præfatus Minister in eo baptizando intendebat facere quod Christiani in simili occasione faciebant: Sanguinis autem Baptismo regeneratus est cum Christi fidem amplexus illustre Martyrium subiit.

Quæst. 13. Quomodo igitur intelligenda sunt verba Divi Augustini relata in Canone: *Baptismus: Non timeo, inquit, adulterum, non ebriosum, non homicidam, quia columbam attendo per quam mihi dicitur, hic est qui baptizat*, nimirum Christus. Ex his verbis colligere licet, intentionem non esse necessariam ad validitatem Sacramenti; primò quia si intentio necessaria foret, timere quis posset, qui ab ebrioso Sacramentum susciperet, ne facile intentione careret. Secundò quia, ut ait sanctus Augustinus, quisquis baptizet, Christus est qui semper confert Baptismum, proindeque intentio Christi sufficit ad validitatem Baptismi?

Resp. Facile videre licet ex verbis sancti Augustini, & ex eo quod probare volebat scribens contra Donatistas, asserentes validitatem Sacramenti pendere à sanctitate Ministri, sanctum Augustinum nihil aliud probare velle nisi sanctitatem ministri non esse necessariam ad validitatem Sacramenti. Unde Glossa in Can. *Dedit. i. q. i. verbo. ebrius*, ait, *ita tamen quòd sentiat quid faciat, quia intentio baptizantis exigitur.*

Quæst. 14. Si intentio necessaria est ad validitatem Sacramenti, quare Divus Augustinus relatus in Canone *Solet*, ait: *Vbi autem ne-*

Can. *Baptismus. De consecrat. dist. 4.*

Can. *Solet de consecr. dist. 4.*

que societas ulla esset ita credentium, neque ille qui acciperet, ita crederet, sed totum ludicrè & mimicè, & joculariter ageretur: utrum approbatus esset Baptismus qui sic daretur: divinum iudicium per alicujus Revelationis Oraculum, concordi oratione & impensis supplici devotione gemitibus, implorandum esse censerent; ita sanè ut post me dicturos sententias, si quid jam exploratum & cognitum afferrent, humiliter expectarent. Cur, inquam, cum talis tantusque Doctor Ecclesiæ non ausus sit hanc Controversiam definire, nos audeamus eam decidere?

Resp. Facile respondemus, nos jam in Ecclesia habere quod desiderabat sanctus Augustinus, cum hæc Controversia definita fuerit à Conciliis Florentino & Tridentino supra relatis.

Quest. 15. Requiritur-ne ad validitatem Sacramenti, ut. v. g. baptizans sciat quæ sit intentio Ecclesiæ?

Innocent. IV.
super C. Si
quis puerum
de Baptismo.

Resp. Non est necessarium, modò verè intendat baptizare, quod quidem Innocentius Papa IV. asserit. *Non est, inquit, necesse quod baptizans sciat quid sit Ecclesia, nec quod gerat in mente facere quod facit Ecclesia; imò si contrarium gereret in mente, scilicet non facere quod facit Ecclesia, sed tamen facit, quia formam servat; nihilominus baptizatus est, dummodo baptizare intendat.* Atque hoc modo intelligendus est Innocentius IV. quod scilicet vult solum ad validitatem Sacramenti, ut is qui baptizat observet formam Sacramenti, & habeat præterea veram baptizandi intentionem, licet non sit necesse, ut velit per Baptismum conferre gratiam sanctificantem baptizato, quod vult tamen Ecclesia.

Quæst. 16. Quare intentio interpretativa non est sufficiens ad validam Sacramenti administrationem, cum sufficiat ad peccatum, atque etiam ad validam Sacramenti susceptionem?

Resp. Non debet hæc intentio sufficiens existimari ad Sacramenti administrationem, quia hæc intentio non est, sed esset si agens adverteret, ut in ebrio, & dormiente, qui tamen Sacramenta validè non conficiunt, invenitur. Ratio autem discriminis in allatis exemplis est; quia Sacramenti administratio, per modum actionis humanæ & Ecclesiasticæ exerceri, ac proinde actu vel virtute intendi debet; sola autera intentio interpretativa, quam habet, dormiens, vel ebrius, non facit actum illum esse humanum, & libera applicatione exercitum: at verò peccatum ut inficiat animam, non debet necessariò intendi per modum actionis, sed per modum objecti, à quo voluntas malitiam haurit, quomodocumque tandem illud amet. Unde qui est ita dispositus, ut libenter peccaret, si sciret ibi esse peccatum, continuò peccati reus efficitur: similiter recipiens Sacramentum merè passivè se habet. (Si Pœnitentiæ Sacramentum excipias, in quo actus pœnitentis sunt Sacramenti materia necessaria) unde modò non ponat positivum obicem, & sit aliundè ita dispositus, ut Sacramentum recipere vellet. si ministraretur, non requiritur per se alius actus; ideoque Baptisma dormienti Cathecumeno, Baptismi alioquin studioso collatum, nunquam iteravit Ecclesia, & parvulis proprio actu carentibus quotidie confertur; & in hoc sensu dixit Innocentius III. *Tunc ergo characterem Sacramentalis imprimi operatio, cum obicem voluntatis contrarie non invenit obersistentem;*

Cap. Majores.
De Baptif-
mo, in fine.

Quia nimirum in voto Baptismi antea concep-
to sufficiens intentio Moralis, & interpretativa
perseverat, cum quibus tamen stat in reci-
piente vera intentio recipiendi Baptismum,
modò expressè non contradicat. Unde adultus
receptioni Baptismi expressè contradicens, ni-
hil recipit, quia tunc nullam habet intentio-
nem recipiendi Baptismum, nec etiam inter-
pretativam, quæ sufficeret ad hoc, ut validè
reciperet.

CAPUT V.

*De mutationibus quæ accidere possunt
materiae formaeque Sacramentorum.*

Quest. 1. QUÆNAM mutatio in mate-
ria & forma Sacramentorum,
reddit Sacramentum invalidum?

Can. *Detrahe.*
1. q. 1.

Resp. Certum est, omnem mutationem sub-
stantialem, tum in materia, tum in forma
Sacramentorum, reddere Sacramentum in-
validum. Quod quidem probatur autoritate
sancti Augustini relati in Canone: *Detrahe,*
inquit, verbum, & quid est aqua? Accedit
verbum ad elementum, & fit Sacramentum;
Hoc est, detrahe formam à materia Baptismi
seu verbum ab aqua, nullum erit Sacramen-
tum: quibus verbis satis constat mutationem
omnem substantialem sive materiae sive formæ
Sacramentum nullum reddere.

Quest. 2. In quonam sita est essentialis mu-
tatio formæ Sacramentorum?

D. Th. 1. p.
q. 60. art. 3.
in corp.

Resp. Cum verba, inquit Divus Thomas,
operentur in Sacramentis quantum ad sensum
quem faciunt, oportet considerare, utrum per
talem mutationem tollatur debitus sensus ver-
borum;

borum ; quia si sic , manifestum est , quod tollitur veritas Sacramenti. Manifestum est autem quòd si diminuaturs aliquid eorum quæ sunt de substantia forma Sacramentalis , tollitur debitus sensus verborum ; & ideo non perficitur Sacramentum. Vnde Didymus dicit in lib. 2. de Spiritu-sancto : Si quis ita baptizare conetur , ut unum de prædictis nominibus prætermittat (scilicet Patris & Filii & Spiritus-sancti) sine perfectione baptizabit.

Quæst. 3. Quænam est accidentalis mutatio formæ Sacramentorum adveniens , quæ eorum validitatem non impedit ?

Resp. Cùm sensus verborum , ut diximus ex Divo Thomâ , sit essentia formæ Sacramentorum , mutatio vocatur accidentalis , quando verba constituentia formam Sacramentorum , per eam mutationem non amittunt verum sensum , verumque significatum : Si subtrahatur aliquid , inquit Divus Thomas , quod non sit de substantia forma , talis diminutio, D. Th. 3. p. q. 60. art. 3. in corp. non tollit debitum sensum verborum ; & per consequens , nec Sacramenti perfectionem. Sicut in forma Eucharistia , qua est , Hoc est enim Corpus meum : Ly enim sublatum , non tollit debitum sensum verborum , & ideo non impedit perfectionem Sacramenti.

Quæst. 4. Si aliquis propter ignorantiam linguæ Latinæ , sive ex negligentia , sive aliquo alio defectu naturali , corrumpere ita verba Sacramentorum , ut secundùm modum , quo ab eo proferrentur , non ampliùs in rigore eum sensum conservarent quem efficere deberent tanquam forma Sacramentorum , Sacramentum foret-ne validum. v. g. Si quis baptizando diceret : In nomine Patria , & Filia & Spiritua sancta ?

Resp. Sacramentum foret validum, licet verba non haberent verum sensum, quem efficere deberent ad validitatem Sacramenti si in summo rigore acciperentur; dummodo in modo quo proferuntur hæc verba, in talibus circumstantiis, ad talem actionem efficiendam, & ratione connexionis quam haberent cum aliis verbis Sacramentorum formæ: v. g. in casu proposito, cum his verbis, *Ego te baptizo in nomine*, significant ac manifestent omnibus præsentibus, eaque audientibus, eum qui ea proferret, velle idem dicere, eundemque sensum conservare, qui necessarius est ad formam Sacramenti.

Can. Retulerunt. De Consecr. dist. 4.

Ita propositam difficultatem resolvit olim Zacarias Papa relatus in Canone. *Retulerunt*, inquit, *nuncii tui quod fuerit in eadem Provincia Sacerdos qui Latinam linguam penitus ignorabat, & dum baptizaret, nesciens Latini eloquii, infringens linguam diceret: Baptizo te in nomine Patriæ & Filia & Spiritus sancta. Ac per hoc tua reverenda fraternitas consideravit eos rebaptizare: sed, sanctissime Frater, si ille qui baptizavit, non errorem introducens aut hæresim, sed pro sola ignorantia Romana locutionis infringendo linguam, ut supra fati sumus, baptizans dixisset, non possumus consentire ut denuo baptizentur.*

Ex his quæ modò diximus colligere licet, quod quando asseruimus ad validitatem Sacramenti necessarium esse ut significatus sensus verborum formæ Sacramenti non variaretur, aut corrumperetur, id intelligi minimè debere in summo rigore, ita ut quoties verborum formæ aliqua corruptio aut variatio sensum commutat, ideo Sacramentum efficiat nullum: verùm id moraliter intelligendum est, ita ut

judicemus sensum verborum esse semper eundem, proindeque Sacramentum esse validum, quoties illi qui proferentem audierunt, iudicant eum idem voluisse dicere, licet aliqua verba pronunciando variaverit, aut corruperit per ignorantiam aut inadvertentiam.

Quest. 5. Quare Sacramentum nullum est, quando ille qui verba aliqua formæ proferendo corrumpit, id facit, ut introducat errorem in Ecclesiam?

Resp. Rationem affert Divus Thomas, cum dicit: *Intentio Ministri requiritur ad Sacramentum; & ideo si intendat per huiusmodi additionem vel diminutionem, alium ritum inducere, qui non sit ab Ecclesia receptus, non videtur perfici Sacramentum, quia non videtur quod intendat facere id quod facit Ecclesia*: Propterea in casu proposito Sacramentum collatum nullum esset, quia Minister non haberet eam intentionem, quæ est necessaria ad validitatem Sacramenti.

D. Tho. 3. p.
q. 60. art. 8.
in corp.

Quest. 6. Qua ratione dignosci potest, an mutatio materiæ Sacramentorum sit substantialis, aut tantum accidentalis?

Resp. Materiæ mutatio reputatur substantialis, ac proinde Sacramentum reddit nullum, quando, secundum communem usum & iudicium hominum, non reputatur esse ejusdem speciei, cum materia à Christo Domino determinata; si verò illa mutatio, non impediatur quominus materia sit semper ejusdem speciei, mutatio tunc censeretur tantum accidentalis, v. g. in Sacramento Baptismi, *Dicendum est, inquit Divus Thomas, quòd in qualibet aqua qualitercumque transmutata, dummodo non solvatur species aqua, potest fieri Baptismus. Si verò solvatur species aqua, non potest fieri Baptismus.*

D. Tho. 3. p.
q. 66. art. 4.
in corp.

Quaest. 7. Quot modis accidere potest mutatio substantialis in Sacramento?

D. Th. 3. p.
q. 60. art. 8.
in corp.

Resp. Quinque modis. Primò, *Circa additionem*, inquit Divus Thomas, *contingit aliquid apponi, quod est corruptivum debiti sensus.* Putà si quis dicat: *Ego te baptizo in nomine Patris majoris, & Filii minoris, sicut Arriani baptizabant; & ideo talis additio tollit veritatem Sacramenti.* Secundò, quando prætermittuntur aliqua verba essentialia: *Manifestum est autem*, ait ibidem Divus Thomas, *quod si diminuatur aliquid eorum quæ sunt de substantia forma Sacramentalis, tollitur debitus sensus verborum & ideo non perficitur Sacramentum; ut si quis ita baptizare contendat, ut unum de prædictis nominibus prætermittat, scilicet Patris & Filii & Spiritus-sancti. v. g. si diceret: Ego te baptizo in nomine Patris & Filii, & omitteret Spiritum-sanctum.* Tertiò, *Si sit tanta corruptio*,

D. Th. 3. p.
q. 60. art. 7.
ad 3.

ait idem Doctor, *quæ omninò auferat sensum locutionis, non videtur perfici Sacramentum: Putà si loco ejus quod est in nomine Patris,*

D. Th. 3. p.
q. 60. art. 8.
ad 3.

dicat in nomine matris. Quartò, *Si sit tanta interruptio verborum*, ut ait Divus Thomas, *quòd intercipiatur intentio pronuntiantis; tollitur sensus Sacramenti, & per consequens veritas ejus; non autem tollitur quando est parva interruptio quæ intentionem proferentis & intellectum verborum non aufert.* Et idem est etiam dicendum de transpositione verborum, quia si tollit sensum locutionis, non perficitur Sacramentum. v. g. si quis diceret: *Filii, Ego baptizo te in nomine Patris & Spiritus sancti.*

Can. Detrahe.
1. q. 1.

Quaest. 8. Quomodo intelligenda sunt verba sancti Augustini relata in Can. *Vnde ista tanta virtus aquæ, ut corpus tangat & cor abluat,*

nisi faciente verbo? Non quia dicitur sed quia creditur; nam & in ipso verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens?

Nonne hinc colligere licet, verba non esse formam Sacramenti, quoniam ad eius validitatem non est necesse ut proferantur, sed solum instituta sunt ad excitandam fidem fidelium a qua sola, juxta Calvinum, dependet omnis vis & efficacia Sacramentorum?

Resp. Responderi potest his sancti Augustini verbis, cum Glossa in eundem Canonem. Et quod dicitur, sed quia creditur, hoc ad suscipientem refertur; quia non exigitur fides conferentis, sed suscipientis, ab ipso enim dante sola intentio requiritur, faciendi scilicet quod facit Ecclesia: sed necesse est, ut is qui Baptismum recipit fidem habeat, ut gratiam recipiat, & tunc verbum efficit sanctificationem animae, non quia dicitur, sed quia creditur; ita ut non soli verborum pronuntiationi vim animae sanctificandae, Christus adjunxerit, sed fidei quae verbis prolatis exhibetur.

Glossa suam probat explicationem ex ipsis Augustini verbis quae referuntur in Canone, ubi hic sanctus Doctor ait: Tunc valere incipit ad salutem Baptismus, cum illa fictio veraci confessione recesserit, qua corde in malitia vel sacrilegio perseverante, peccatorum abolitionem non sinebat fieri: Et certum est Divum Augustinum voluisse tantum loqui de Sacramento in quantum sanctificat animam, cum dicat, corpus tangit, scilicet aqua, & cor abluit: fides enim necessaria est in eo qui suscipit Sacramentum, ideo dicit, sed quia creditur: quod tamen de solis adultis intelligendum est; quoniam, ut ait idem Doctor relatus in Canone, Cum pro parvulis alii respondent ut impleatur erga eos celebratio Sacramenti: va-

Glossa. in Can. De rite a verbo, Creditur.

Canone. Tunc valere. De Consecrat. dist. 4.

Can. Cum pro parvulis. De Consecr. dist. 4.

let utique ad eorum consecrationem, quia ipsi respondere non possunt. At si pro eo qui respondere potest, alius respondeat, non itidem valet. In eodem ipso loco unde desumitur objectio, sanctus Augustinus ait. Hoc verbum fidei tantum valet in Ecclesia Dei, ut per ipsam credentem, offerentem, benedicientem, tingentem, etiam tantillum, mundet infantem, quamvis nondum valentem corde credere ad justitiam & ore confiteri ad salutem:

In 6. p. Bre-
viloq. cap. 7.
De integritate
Baptismi.

Quoniam, ut ait sanctus Bonaventura, Originale peccatum trahitur aliunde, & parvulum facit concupiscibilem, & adultum actu concupiscientem; necessaria est adulto fides propria & poenitentia, sed parvulo sufficit aliena, quae scilicet est in universali Ecclesia.

Responderi etiam potest, sanctum Augustinum nihil aliud velle, quam sonum exteriorum verborum, non habere vim physicam lavandi animam, sed solum quia verbum est continens mysterium, quod est objectum fidei Ecclesiae.

Quaest. 9. Quale peccatum committit ille qui mutat aliquid in materia aut forma Sacramentorum?

Resp. Committit peccatum ex natura sua mortale. Quod quidem primo probatur auctoritate Scripturae sacrae; dicitur enim in Deuteronomio, *Non additis ad verbum quod vobis loquor, nec auferetis ab eo*: Unde licet colligere a fortiori, non licere quidquam mutare, in materia vel forma Sacramentorum, quoniam verba Scripturae sacrae adhibentur ad significandam non tantum voluntatem divinam, verum etiam ad sanctificandas animas nostras. Id etiam confirmatur auctoritate sancti Basilii, qui ait: *Ille a gratia excidit, qui addit aut detrahit ad verba praescripta in*

Cap. 4. Deu-
ter.

S. Basil. lib.
de spiritu-
sancto cap. 11.

De Sacramentis. Cap. V I. 31

Sacramento Baptismi: Unde concludere licet, illum peccare mortaliter, qui mutat quidquam in materia vel forma Sacramentorum, quoniam à gratia Dei nullus excidit, nisi propter peccatum mortale.

Quæst. 10. Utrum ignorantia excusaret eum à peccato, qui mutaret aut omitteret aliquid in materia vel forma Sacramentorum?

Resp. Cùm secundùm Divum Thomam, Ignorantia voluntaria dicatur ejus quod quis potest scire & debet, eaque non excuset à peccato; cùmque Presbyteri teneantur scire quidquid præscriptum est in materia & forma Sacramentorum; si mutationem aliquam notabilem per ignorantiam facerent (licet ea foret tantum accidentalis) in materia vel forma Sacramentorum, non forent immunes à gravi peccato.

D. Tho. 1. 2.
q. 6. art. 8.
in corp.

C A P U T V I.

De Ministro Sacramentorum.

Quæst. I. S A N C T I T A S Ministri, est-ne necessaria ad validitatem Sacramenti?

Resp. Nequaquam: Si inter bonos Ministros, ait Divus Augustinus relatus in Canone, cùm sit alius alio melior, non est melior Baptismus qui per meliorem datur; nullo modo est malus qui etiam per malum datur, quando idem Baptismus datur. Et ideo per Ministros dispares Dei munus æquale est, quia non illorum, sed ejus est: Id est Jesu-Christi à quo Sacramenta suam habent vim, non verò à Ministro, qui ejus tantùm instrumentum est.

Can. Si inter
De Consecr.
dist. 4^a

Et Concilium Tridentinum ait: Si quis di-

sess. 7. Can.
214

32 TRACTATUS I.

xerit, *Ministrum in peccato mortali existentem, modò omnia essentialia, qua ad Sacramentum conficiendum aut conferendum pertinent, servaverit, non conficere, aut conferre Sacramentum, anathema sit.*

D. Tho. 3. p.
q. 64. art. 5.
in corp.

Dicendum, inquit Divus Thomas, *Quòd Ministri Ecclesie instrumentaliter operantur in Sacramentis, eò quòd quodammodo eadem ratio est Ministri & instrumenti. Instrumentum autem non agit secundùm propriam formam aut virtutem, sed secundùm virtutem ejus à quo movetur. Et ideo accidit instrumento in quantum est instrumentum, qualemcumque formam vel virtutem habeat, præter id quod exigitur ad rationem instrumenti, sicut quod corpus Medici (quod est instrumentum animæ habentis artem) sit sanum vel infirmum; & sicut quod fistula per quam transit aqua, sit argentea vel plumbea: unde Ministri Ecclesie possunt Sacramenta conferre, etiam si sint mali, sive in peccato mortali.*

Quæst. 2. Administrare Sacramentum in statu peccati mortalis, est ne peccatum mortale?

*Resp. Hoc peccatum non videtur posse esse leve, quia is qui eum committit, per malitiam non reveretur ut par est Deum in sacratissimis ejus Mysteriis; & sicut ille qui est inimicus Principis, non est capax aut idoneus, ut favores ejus, gratiasque aliis distribuat, nec id facere potest, sine nova Principis indignatione, temerè se talibus officiis ingerendo; ita qui sibi conscii sunt peccati mortalis, ac proinde inimici Dei, graviter eum offendent, quoties in eo statu audent ministrare Sacramenta; unde in Levitico dicitur: *Sacerdos, in quo fuerit macula, non accedet offerre oblationes Domino.**

Levit. cap.
21.

De Sacramentis. Cap. VI. 33

Et sanctus Augustinus relatus in Canone ait :
Ego dico & nos dicimus omnes , quia justos oportet esse omnes per quos baptizatur. Justos oportet esse tanti iudicis Ministros , si ministrare justè voluerint , hoc est sine peccato : & alio in loco dicit : Omnia Sacramenta cum obsint indignè tractantibus , prosunt tamen per eos dignè sumentibus.

Dicendum , inquit Divus Thomas , quod aliquis in agendo peccat , ex hoc quod operatur non secundum quod oportet. Conveniens autem est ut Sacramentorum Ministri sint justis , quia Ministri debent Domino conformari secundum illud Levit. 19. SANCTI ERITIS QUONIAM EGO SANCTUS SUM. Et ideo non est dubium quin mali exhibentes se Ministros Dei & Ecclesie in dispensatione Sacramentorum peccent. Et quia hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei & contaminationem Sacramentorum , quantum est ex parte ipsius peccatoris , licet Sacramenta secundum se ipsa incontaminabilia sint : Consequens est quod tale peccatum ex genere suo sit mortale. In articulo tamen necessitatis , inquit idem Doctor , non peccaret baptizando , in casu quo etiam posset Laicus baptizare : sic enim patet quod non exhiberet se Ministrum Ecclesie , sed subveniret necessitatem patienti ; secus est autem in illis Sacramentis quae non sunt tanta necessitatis sicut Baptismus. Secundum hanc Divi Thomae doctrinam asserere possumus , quod Laici administrantes Baptismum in casu necessitatis , non peccant , etiamsi tunc sint in peccato mortali.

Quaest. 3. Sacerdos tenetur-ne examinare suam conscientiam priusquam administret Sacramentum ?

Can. Baptismus. De Consecrat, dist. 4.

S. Aug. lib. 23 Contra Parmenian. cap. 10.

D. Tho. 3. p. q. 64. art. 6. in corp.

Ibidem ad 3.

S. Carol. ac-
tor. p. 4. De
Sacrament. ad-
ministr.

Resp. Omnino tenetur: Parochus, ait sanctus Carolus, omnisque Sacerdos, cujus est Sacramenta administrare, primum sollicitus & intimè cogitare debet, an alicujus peccati mortalis (quod sanctissima cautione Sacerdos evitare debet) sibi concius sit. Quod si reum se esse novit, prius Sacramentali confessione se expiare studebit; contritionem certè habere quàm diligentissime curet.

Quest. 4. Sufficit-ne elicere actum contritionis ante Sacramenti administrationem, cum quis se reum novit peccati mortalis?

Conc. Trid.
sess. 13. cap.
7.

Resp. Non sufficit, si adsit confitendi facultas sine præjudicio reipublicæ, aut privatæ personæ in urgente necessitate. Quod quidem expressè definitum est à Concilio Tridentino quantum ad Missæ sacrificium. Ecclesiastica, inquit, autem consuetudo declarat, eam probationem necessariam esse, ut nullus sibi concius mortalis peccati, quantumvis sibi contritus videatur, absque præmissa Sacramentali Confessione, ad sacram Eucharistiam accedere debeat. Idemque Concilium Can. II. ejusdem sess. Statuit atque declarat ipsa Synodus, illis quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam se contritos existiment, habitâ copiâ Confessoris, necessario præmittendam esse confessionem Sacramentalem. Quod si ob urgentem necessitatem teneatur Sacerdos celebrare ante confessionem, tenetur peracto sacrificio quam primum confiteri; & Alexander VII. sequentes propositiones damnavit. 38. Propositio damnata. Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrificanti ex necessitate cum peccato mortali, confitendi quam primum, est consilium non præceptum. 39. Propositio damnata. Illa particula quam primum, intelligitur cum Sacerdos suo tempore confitebitur.

Decret. Alexandri VII.
18. Martii.
1666.

Ex quibus concludi potest, idem dicendum esse de reliquis Sacramentis; quia ex Tridentino, quamvis major adhibenda sit præparatio ad recipiendam Eucharistiam quam ad alia Sacramenta, necessarius tamen semper est status gratiæ, pro administrandis omnibus Sacramentis; ac proinde necessariæ sunt omnes dispositiones, quas requirit Concilium, ut habeatur certitudo moralis, quod quis non sit in statu peccati mortalis; proindeque tenetur quis confiteri habitâ Confessoris copiâ, si se noverit esse in peccato mortali, cum Concilium judicaverit hanc dispositionem requiri ad habendam illam certitudinem moralem.

Secundò, quia nunquam potest esse vera contritio, quando quis se peccati mortalis reum agnoscens negligit confiteri, habitâ copiâ Confessoris: nam ut vera sit contritio, debet continere firmum propositum confitendî quam primùm, nec confessionem proinde negligere, quando ejus faciendæ habet facultatem; atqui constat in casu proposito, eum qui solo contritionis actu contentus est priusquam Sacramentum administret, non habere hoc firmum propositum confitendî quam primùm, cum id non curet, licet id possit commodè facere ut supponimus; certum igitur est, ejus contritionem non esse veram.

Quaest. 5. Est-ne peccatum omittere aut mutare aliquam ex ceremoniis ab Ecclesia præscriptis in Sacramentorum administratione?

Resp. Urique peccatum est, ut expressè definit Concilium Tridentinum his verbis: *Si quis dixerit, receptos & approbatos Ecclesia Catholica ritus in solenni Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut communi, aut sine peccato à Ministris pro libito*

Conc. Trid. sess. 7. Can. 13. De Sacram. in genere.

omitti, aut in novos alios per quemcumque Ecclesia Pastorem mutari posse, anathema sit.

Quaest. 6. Est-ne necessarium ad validitatem Sacramentorum, ut is qui ea confert, sit Minister ad id specialiter deputatus?

Catechif.

Conc. Trid.
De Sacrament.
in genere.

Resp. Est absolutè necessarium; ait enim Catechismus Concilii Tridentini: *Non minus enim Ministrorum Officio, quàm materiâ & formâ ad Sacramenta conficienda opus esse, perpetuâ sanctorum Patrum traditione confirmatum est.*

Conc. Trid.
sess. 7. Can.
10. De Sacram.
in genere.

Et Concilium Tridentinum ait: *Si quis dissixerit Christianos omnes in verbo & omnibus Sacramentis administrandis, habere potestatem, anathema sit.*

Et ratio est, quia cùm Sacramenta non operentur nisi virtute supernaturali, non possunt validè administrari nisi serventur omnia, quæ à Jesu-Christo in eorum institutione præscripta sunt. Unde necessarium est ut is qui illa administrat, receperit ab eo hanc potestatem, & ad id fuerit specialiter deputatus. Videbimus autem agendo de Sacramentis in particulari, quinam sint Ministri à Deo destinati ad ea conferenda.

Quaest. 7. Quænam sunt aliæ dispositiones requisitæ in Ministro Sacramentorum?

D. Carol. act.
p. 4. De Sa-
cram. adminis-
tratione.

Resp. Præter intentionem quam habere debet faciendi quod facit Ecclesia, administrare ea debet maxima cum devotione interna & externa, ac proinde, ut ait Divus Carolus: *Sacramentum aliquod cùm ministrat ut id magna cum religione præstet, singula verba, quæ ad illius formam rationemque pertinent, omni animi attentione & pietate distinctè pronuntiabit, & clara item voce, ut ab illis audiatur quibus ministratur. Sacras item præca-*

tiones sanctè graviterque dicet. Solemnes præterea alios ritus ceremoniasque ita decenter observabit, ut veluti ante oculos ponere videatur eximia illa dona, qua in eo Sacramento continentur.

Ita verò demùm in omni Sacramento administratione se geret, ut non actione solum tota, sed vultu etiam illos qui adsunt incitet ad pietatem & devotionem.

Illudque norit præterea Officii sui esse, & hæc sancta administrandi ratione, & præterea assiduis orationibus & doctrina & omni Sacerdotali industria, fideles sibi commissos tales efficere, quibus dignè utiliterque Sacramenta ministrari possint.

Hic autem non erit abs re advertere, quod inter alios Casuistarum errores, seu allucinationes, duas sequentes propositiones damnavit sancta Sedes.

Prima propositio damnata. Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore; nisi id vetet lex, conventio aut periculum gravis damni incurrendi.

Innocent. XI.
in Decreto
contra 65
Propos. die
2. Martii
1679.

Hinc sententiã probabili tantum utendum non est in collatione Baptismi, ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.

29. Propositio. Vrgens metus gravis, est causa justa Sacramentorum administrationem simulandi.

CAPUT VII.

De Sacramentorum effectibus.

Quæst. I. **Q**UINAM sunt effectus Sacramentorum?

2. Corinth.
cap. 1.

Resp. Duo præcipui: primus est character, quem imprimunt in anima, juxta illud Apostoli: *Vixit nos Deus qui & signavit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris.* Apostolus characterem designat dum dicit *signavit nos*, sigillum enim hoc habet peculiare, ut signum aliquod imprimat.

ad Ephes. c.
5.

Secundus autem magisque præcipuus Sacramentorum effectus, est gratia sanctificans, quam Sacramenta communicant, juxta illud Apostoli *Christus dilexit Ecclesiam, & se ipsum tradidit pro ea, ut illam sanctificaret, mundans lavacro aquæ in verbo vitæ.*

Quæst. 2. Quid est character?

Decret. Eug.
IV. in Conc.
Florent. in
Instr. ad Ar-
menos.

Resp. *Character*, ut dicitur in Decreto Eugenii, *Est spirituale quoddam signum à ceteris distinctivum, anima indelebiter impressum.* Hæc definitio satis explicabitur per responsa sequentibus quæstionibus danda.

Quæst. 3. Quænam Sacramenta imprimunt characterem?

Conc. Trid.
sess. 7. Can.
9. De Sacram.
in genere.

Resp. Definitum est à Concilio Tridentino, tria esse Sacramenta quæ characterem imprimunt. *Si quis dixerit, inquit, in tribus Sacramentis, Baptismo, Confirmatione, & Ordine, non imprimi characterem in anima, hoc est signum quoddam spirituale & indelebile, unde ea iterari non possunt, anathema sit.*

S. Boniv. 6.
p. brevilos.

Rationem quam tradit Divus Bonaventura, naturam characteris plenius explicabit; Quo-

niam, inquit, triplex est status fidei secundum quem habet fieri distinctio in populo Christiano, in acie Ecclesiastica Hierarchia: scilicet status fidei genita, roborata, & multiplicata. Secundum primum fit distinctio fidelium ab incredulis; per secundum fit distinctio fortium ab infirmis & debilibus. Secundum tertium fit distinctio Clericorum à Laicis. Hinc est, quod illa Sacramenta, quæ recipiunt triplicem fidei statum prædictum, Characteres imprimunt, per quos indelebiter impressos semper distinguunt: ac per hoc nunquam iterari possunt. Quoniam ergo Baptismus respicit statum fidei genita, in quo populus Dei distinguitur ab incredulis, ut Israëlita ab Ægyptiis. Et Confirmatio respicit statum fidei roborata, in quo distinguitur populus fortis ab infirmis, sicut pugiles ab his qui ad pugnam non sunt idonei. Et Ordo respicit statum fidei multiplicata, in quo distinguitur Clerus à Laicis, sicut Levita ab aliis Tribubus. Hinc est quod in his tantum tribus Sacramentis characteres imprimuntur.

Idem luculenter explicat sanctus Thomas: Sacramenta, inquit, nova legis ad duo ordi-
nantur, videlicet ad remedium contra peccata, & ad perficiendum animam in his que pertinent ad cultum Dei secundum ritum Christianæ vite. Quicumque autem ad aliquid certum deputatur, consuevit ad illud consignari, sicut milites; qui adscribebantur ad militiam, antiquitus solebant quibusdam characteribus corporalibus insigniri: eo quod deputabantur ad aliquid corporale. Et ideo cum homines per Sacramenta deputentur ad aliquid spirituale pertinens ad cultum Dei, consequens est quod per ea fideles aliquo spiritali characterè insigniantur.

D. Tho 3. p.
q. 63. art. 3.
in corp.

Quamvis autem homo per omnia Sacramenta fiat particeps Sacerdotii Christi, utpotè percipiens aliquem ejus effectum, scilicet gratiam: non tamen per omnia Sacramenta deputatur ad aliquid agendum, vel recipiendum, quod pertinet ad cultum Sacerdotii Christi,

D. Tho. ibid.
a. 6. in corp.
& ad 1.

sed tantum per tria prædicta: *Ad agens in Sacramento*, inquit idem sanctus Thomas, *pertinet Sacramentum Ordinis: quia per hoc Sacramentum deputantur homines ad Sacramenta aliis tradenda. Sed ad recipientes pertinet Sacramentum Baptismi: quia per ipsum accipit potestatem recipiendi alia Ecclesie Sacramenta: unde Baptismus dicitur esse janus omnium Sacramentorum. Ad idem etiam ordinatur quodammodo Confirmatio, ut infra dicitur: & ideo per hæc tria Sacramenta Character imprimitur.*

Quæst. 4. Character est-ne indelebilis?

Resp. Id jam diximus ex Tridentino supra relato, & ut ait Divus Thomas, Post hæc vitam remanet character, & in bonis ad eorum gloriam, & in malis ad eorum ignominiam: Sicut etiam militaris character remanet in militibus post adeptam victoriam, & in iis qui vicerunt, ad gloriam; & in his qui sunt victi, ad pœnam.

D. Tho. 3. p.
q. 63. art. 5.
ad 3.

Quæst. 5. Sacramenta imprimunt-ne characterem in iis qui illa recipiunt in statu peccati mortalis?

Resp. Imprimunt certè, modò dispositiones omnes necessariae ad validitatem Sacramenti, adhibeantur, tum à conferente, tum à suscipiente Sacramentum. Satis eluxit, ait Divus Augustinus relatus in Canone, Pastoribus Ecclesie Catholicae, & ovem qua foris errabat & dominicum characterem foris accipiebat, venientem ad Christianam unitatis salutem ab

Can. Quomodo.
do. De Consecr.
dist. 4.

errore corrigi : Characterem tamen dominicum in ea agnosci potius quam improbari : quandoquidem , ipsum characterem multi lupi , & lupis insigunt. Hoc est iis qui cum prava dispositione Sacramenta suscipiunt.

Quaest. 6. Quinam sunt effectus characteris ?

Resp. Ex Divo Thoma, Character praecipue tres habet effectus in anima. Divinus cultus, ait Divus Thomas, consistit vel in recipiendo aliqua Divina, vel in tradendo aliis ; ad utrumque autem horum requiritur quaedam potentia : nam ad tradendum aliquid aliis, requiritur quaedam potentia activa : ad recipiendum autem requiritur potentia passiva : & ideo character importat quamdam potentiam spiritualem ordinatam ad ea quae sunt Divini cultus : Et ideo primus effectus characteris est quaedam potentia spiritualis, ordinata ad ea quae sunt Divini cultus : & haec potentia est aut activa aut passiva : passiva in Sacramento Baptismi, qua homo fit capax ad alia Sacramenta recipienda : activa vero in Sacramentis Confirmationis & Ordinis, quoniam quidem per confirmationem, homo fit idoneus ad profitendam fidem, per Ordinem vero ad conferenda aliis Sacramenta.

D. Tho. 3. p. q. 63. art. 2. in corp.

Secundus effectus characteris, ut tradit idem Doctor, est character Christi. Manifestum est, ait Divus Thomas, quod character Sacramentalis specialiter est character Christi, cuius sacerdotio configurantur fideles secundum sacramentales characteres, qui nihil aliud sunt quam quaedam participationes sacerdotii Christi ab ipso Christo derivata. Unde qui per Sacramenta characterem recipit, Christo fit similior, quam is qui non recipit.

D. Tho. ibid; a. 3. in corp.

Tertium autem effectum sic explicat Divus

D. Tho. ibid.
art. 3. ad 3.

Thomas : Dicendum quòd caractere distinguitur aliquis ab alio per comparisonem ad aliquem finem in quem ordinatur qui caracterem accepit : Sicut dictum est de caractere militari , quo in ordine ad pugnam distinguitur miles Regis à milite hostis. Et ita caracter distinguit fideles Christi à mancipiis diaboli. Propter hæc tria caracter varia fortitur nomina ; quia enim nos aptos reddit ad suscipienda vel dispensanda Sacramenta seu ad peculiariora quædam Christianæ Religionis Officia Deo consecrat, dicitur hominis consecratio, sanctificatio, & ad Dei cultum dedicatio ; quia autem nos Christo Domino speciali ratione configurat, dicitur potestas recipiendi, vel dandi Sacramenta & sacra ; quia denique unum hominem ab altero, v. g. baptizatum à non baptizato, confirmatum à non confirmato, Sacerdotem denique à Laïco secernit, sigillum à sanctis Patribus appellatur.

Quæst. 7. Sacramenta conferunt-ne gratiam ?

Decret. Eug.
IV. in Con-
cil. Floreat.

Resp. Ut habetur in Decreto Concilii Florentini, Septem sunt Sacramenta nova legis, quæ multum ab antiquis differunt ; illa enim non causabant gratiam, sed eam solùm per Passionem Christi dandam figurabant : Hæc verò nostra & continent gratiam, & ipsam dignè suscipientibus conferunt.

Concil. Trid.
sess. 7. Can.
6.

si quis dixerit, inquit Concilium Tridentinum, Sacramenta nova legis non continere gratiam quam significant, aut gratiam ipsam non ponentibus obicem non conferre, quasi signa tantùm externa sint accepta per fidem gratiæ vel iustitiæ, & nota quadam Christiana professionis, quibus apud homines discernuntur fideles ab infidelibus, anathema sit.

De Sacramentis. Cap. VII. 43

Hausit hanc veritatem Ecclesia ex Scriptura
sacra & sanctis Patribus. Joannis 3. *Nisi quis
renatus fuerit ex aqua & Spiritu-sancto, non
potest introire in Regnum Dei*: Ubi regenera-
tio spiritualis quæ fit per gratiam, tribuitur
aquæ Baptismi, & Spiritui sancto: aquæ qui-
dem, tanquam causæ instrumentali, & Spiri-
tui-sancto ut causæ principali. Quare Divus
Agustinus explicans prædicta verba Joannis,
ait, *Non enim scriptum est, Nisi quis rena-* D Aug. E-
tus ex parentum voluntate, aut ex offeren- pist. 23.
*tium, vel ministrantium fide: sed, nisi quis
renatus fuerit ex aqua & Spiritu-sancto:*
Quod clarè satis ostendit, dici non posse se-
cundùm sanctum Augustinum, fidem confe-
rentis aut suscipientis Sacramentum esse cau-
sam gratiæ, sed solùm aquam cum Spiritu-
sancto.

Et Divus Paulus ad Ephesios cap. 5. ait:
Christus dilexit Ecclesiam & tradidit semet-
ipsum pro ea, mundans eam lavacro aqua
in verbo vita. Et ad Titum cap. 3. dicit:
Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis:
Ex quo constat, Sacramenta esse causas nos-
træ salutis gratiam conferendo.

Sanctus Thomas, ait; *Ex multis Sancto* D. Tho. 3. p.
rum autoritatibus habetur, quod Sacramen- q. 62. art. 1.
ta nove legis non solùm significant, sed cau- in corp.
sant gratiam; & ideo dicendum quod duplex
est causa agens principalis & instrumentalis:
Principalis quidem operatur per virtutem sua
forma cui assimilatur effectus, sicut ignis suo
calore calefacit; & hoc modo, nihil potest
causare gratiam nisi Deus, quia gratia nihil
aliud est quàm quaedam participata similitu-
do natura divina secundùm illud. 2. Petr. 1.

MAGNA NOBIS ET PRETIOSA
DONAVIT, UT DIVINÆ SIMUS

44 TRACTATUS I.

CONSORTES NATURÆ. *Causa verò instrumentalis non agit per virtutem sua forme, sed solum per motum quo movetur à principali agente. Vnde effectus non assimilatur securi, sed arti, qua est in mente artificis. Et hoc modo Sacramenta nova legis gratiam causant: adhibentur enim ex divina ordinatione hominibus ad gratiam in eis causandam. Vnde Augustinus dicit, contra Faustum cap. 19. hac omnia (scilicet Sacramenta) fiunt & transeunt; virtus tamen (scilicet Dei) qua per illa operatur, jugiter manet. Hoc autem propriè dicitur instrumentum, per quod aliquis operatur. Vnde ad Titum 3. dicitur: SALVOS NOS FECIT PER LAVACRUM REGENERATIONIS.*

Quaest. 8. Quomodo Sacramenta novae Legis conferunt gratiam?

Resp. Sacramenta conferunt gratiam, ut aiunt Theologi, Ex opere operato, hoc est illam conferunt immediatè ex se ipsis, per virtutem receptam à Passione Christi, qui nostram operatus est salutem; ita ut non solum intuitu meritorum conferentis, aut suscipientis Sacramentum gratia conferatur, sed intuitu meritorum Christi, qui instituit Sacramenta eisque hanc virtutem communicavit.

Quod quidem probatur primò ex Divo Thoma qui ait: In Baptismo confertur gratia ex virtute ipsius Baptismi, quam habet in quantum est instrumentum Passionis Christi jam perfectæ: Quod nos vocamus producere gratiam Ex opere operato, ut jam diximus.

*S. Leo. Ser-
mone 5. De
Nativitate Domini.
versus fi-
nem.*

Probatur secundò authoritate sancti Leonis Papæ: Originem, inquit, quam sumpsit in utero Virginis, posuit in fonte Baptismatis, dedit aqua quod dedit matri: virtus enim Altissimi & obumbratio Spiritus-sancti qua fe-

De Sacramentis. Cap. VII. 45

cit ut Maria pareret Salvatorem, eadem facit
ut regeneret unda credentem.

Denique Concilium Tridentinum sic habet :

Si quis dixerit per ipsa nova legis Sacramenta
ex opere operato non conferri gratiam, ana-
thema sit. Concil. Trid.
sess. 7. Can.
8.

Quest. 9. Quomodo Sacramenta legis vete-
ris, id est Mosaicæ, conferebant gratiam ?

Resp. Illam conferebant tantum ex opere
operantis, hoc est non per virtutem quæ fue-
rit in ipsis ex meritis Passionis Christi, seu ex
opere operato, sed duntaxat intuitu solius
meriti, & dispositionis, quæ erat in recipien-
tibus.

Probatum primò ex supradicta autoritate
Eugenii IV. in Concilio Florentino, ubi ait:
*Sacramenta nova legis multum à Sacramen-
tis differunt antiqua legis; illa enim non
causabant gratiam, sed eam solum per Passio-
nem Christi dandam esse figurabant: hac ve-
rò nostra, & continent gratiam, & ipsam
dignè suscipientibus conferunt.* Quod eviden-
ter probat Sacramenta veteris legis non con-
tulisse gratiam *Ex opere operato*; quoniam con-
ferre gratiam *Ex opere operato*, est eam pro-
ducere per virtutem, quæ in ipsis sit ex meritis
Passionis Christi: Concilium autem definiuit
Sacramenta antiquæ legis, non habuisse in se
talem virtutem.

Quod explicat sanctus Augustinus his ver-
bis: *Alia sunt Sacramenta dantia salutem,
alia promittentia Salvatorem: Sacramenta
novi Testamenti dant salutem; Sacramenta
veteris Testamenti promiserunt Salvatorem:
mutata sunt Sacramenta, facta sunt facilio-
ra, pauciora, salubriora, feliciora.* Quæ
verba satis ostendunt, Sacramenta veteris le-
gis non contulisse gratiam, per virtutem ali-

D. Augusti-
nus in Psal.
73.

quam quæ in ipsis fuerit; quoniam si ita contulissent, tantam vim, & virtutem habuissent, ut Sacramenta novæ legis: quod quidem contrarium est Scripturæ sacræ, & sanctis Patribus.

D. Th. 1. 2.
q. 103. art. 2.
in corp.

Denique sanctus Thomas ait; *Veteris legis ceremonia non poterant in se continere realiter virtutem profluentem à Christo incarnato & passo, sicut continent Sacramenta novæ legis, & hoc est quòd ad Galatas 4. Apostolus vocat ea, egena & infirma Elementa: Infirma quidem, quia non possunt à peccato mundare: sed hæc infirmitas provenit ex eo quòd sunt egena, id est eo quòd non continent in se gratiam.*

Hic autem advertendum est quod quando asserimus, Sacramenta novæ legis producere gratiam per virtutem, quæ in ipsis sit, ita explicantes illud Tridentini *Ex opere operato*, non intendimus, quod Concilium, aut Eugenius Papa determinaverit, credendum esse sub pœna anathematis, Sacramenta nostra producere gratiam per virtutem, qualitatem, aut motionem physicam, ut explicant discipuli Divi Thomæ, à quo ne punctum quidem recedimus; scimus enim sententiam aliorum Theologorum, qui Causalitatem tantum moralem circa gratiam tribuunt Sacramentis novæ legis, propugnari etiam posse, ut conformem Doctrinæ Concilii Tridentini & traditioni.

Durandus in
4. dist. 1. q.
4. n. 19.

Alia est etiam opinio, ut ait Durandus, antiqua, & sine calumnia, & magis, ut mihi videtur, consona dictis Sanctorum: scilicet quod in Sacramentis non est aliqua virtus causativa gratia, characteris vel cujuscunque dispositionis seu ornatus existentis in anima; sed sunt causa sine qua non confertur gratia; quia ex divina pactione vel ordina-

De Sacramentis. Cap. VII. 47

tionem sic fit quod recipiens Sacramentum, recipiat gratiam nisi ponat obicem, & recipit gratiam non à Sacramento, sed à Deo: Nec ab ea deflectere videtur Divus Bernardus, dum ait, Sicut Canonicus investitur per librum, Abbas per baculum, Episcopus per baculum & anulum simul, sic diversa gratia diversis sunt tradita Sacramentis.

D. Bernardus:
serm. De Cæna Domini.

Quare sapienter notavit Cardinalis Bellarminus, lib. 2. de Sacram. cap. 1 §. *Secundò notandum.* Satis esse in hac re credere, quod justificatio fidelium sequatur ex eo quod quis recipit Sacramentum, v. g. Baptismum: *Ut verè ex eo quod quis baptizatur, sequatur ut justificetur.*

Quod quidem clariùs explicatum est ab illustrissimis viris Valemburgis in doctissimis suis Controversiis parte 3. q. 2. ubi dicitur: *Difficultas est de Sacramentorum efficacia. Vbi non quaritur an Sacramenta sint causa primariè & propriè effectivè illius gratia quæ confertur, hoc enim solius Dei est; sed an ex opere operato sequatur gratia.*

Quam quidem explicationem hinc inferendam judicavi; quia explicatio horum terminorum *Ex opere operato* ita planè confundit confutatque hæreticos, ut eorum plurimi hodie eam agnoscant, eique libenter subscribant; quin etiam eorum nonnulli plura dixerunt, quàm necessarium foret, absolutè loquendo, ut Catholici habeantur in hac parte.

Hugo enim Grotius, celebris Calvinista, in Annotatione ad consultationem Cassandri, articulo tertio ait: *Errant qui Sacramenta esse putant signa tantum acceptæ gratiæ, non etiam instrumenta per quæ Deus operatur. Voluit enim Deus per Sacramenta dare & augere gratiam, ut honoraret Ecclesiam cui tra-*

dita sunt Sacramenta, ad nos ipsi Ecclesia incorporandos: requiritur quidem in adultis dispositio ut dicitur in Missa: QUORUM FIDES TIBI COGNITA EST ET NOVA DEVOTIO: Verum efficacia non istis dispositionibus tribui solet, sed Deo, & hoc est quod dicitur ex opere operato.

Quest. 10. Videtur quod Circumcisio contulerit gratiam Ex opere operato, cum plerumque illam suscipientes elicere non possent actus fidei, & aliarum virtutum, quibus gratia potuisset illis conferri intuitu meritorum, quod Theologi vocant conferre gratiam Ex opere operantis?

Resp. Divus Thomas huic difficultati sic D. Th. 3. p. respondet: Dicendum quod in Circumcisione q. 70. art. 4. conferebatur gratia, aliter tamen quam in corp.

Baptismo: nam in Baptismo confertur gratia ex virtute ipsius Baptismi, quam habet in quantum est instrumentum Passionis Christi jam perfecta. In Circumcisione autem conferebatur gratia, non ex virtute Circumcisionis, sed ex virtute fidei Passionis Christi, cujus signum erat Circumcisio. Ita scilicet quod homo qui accipiebat Circumcisionem, profitebatur se suscipere talem fidem; vel adultus pro se, vel alius pro parvulis; unde & Apostolus dicit, Rom. 4. quod Abraham accepit signum Circumcisionis, signaculum justitiae fidei; quia scilicet justitia erat ex fide significata, non ex circumcissione significante.

Quest. 11. Sacramenta novae legis conferunt-ne majorem gratiam illa suscipientibus majore cum dispositione?

Resp. Utrique plus gratiae conferunt magis dispositis, non solum gratiae, quae datur intuitu solius meriti, & solius dispositionis recipientium, quam Theologi vocant Ex opere operantis,

De Sacramentis. Cap. VII. \ 49

operantis, sed etiam illius gratiæ, quam Sacramenta conferunt ex virtute recepta à Passione Christi, quam Theologi vocant *Ex opere operato*; ut enim ait Divus Thomas, *Quamvis Baptismus ut Passio Christi qua in eo operatur, quantum est de se aequalem respectum ad omnes habeat: quia tamen quidam ad Baptismum cum majori preparatione fidei & devotionis accedunt aliis, ideo quidam aliis majorem gratiam consequuntur.* Hoc autem intelligi debet de gratia quam Theologi vocant *opus operatum*, quæ provenit ex virtute quæ est in Sacramentis per Passionem Christi; cum ex Divo Thoma hæc virtus nobis communicetur juxta dispositionem, cum qua recipimus Sacramenta.

Quest. 12. Licet-ne aliquid exigere pro administratione Sacramentorum?

Resp. Illud prohibitum est omni Jure divino & humano, veraque est simonia, quam Dominus noster Jesus-Christus expressè prohibuit, cum dixit Ministris suis, Grati accipistis, gratis date. Hinc Concilium Triburienſe relatum in Canone, ait: Dictum est solere in quibusdam locis pro perceptione Chris-
matis nummos dari, similiter pro Baptismo & Communione. Hoc simoniaca hæresis semen detestata est sancta Synodus, & anathematizavit, & ut de cætero nec pro ordinatione, nec pro Chrismate, vel Baptismo, vel pro Balsamo, nec pro sepultura vel Communionem quidpiam exigatur, statuit: sed gratis dona Christi gratuita dispensatione donentur.

Concilium Generale Lateranense relatum in Canone, ait: *Cum in Ecclesia corpore omnia debeant ex charitate tractari, & quod gratis*

Tomus III.

C

D. Tho. 4.
sent. dist. 4.
q. 2. art. 3.
quæstiuncula
2. in resp. ad
2.

Matth. 10.
v. 8.

Can. Dictum.
1. q. 1.

Can. Cum in
Ecclesie. De
Simonia.

receptum est, gratis impendi: horribile nimis est, quod in quibusdam Ecclesiis locum venalitas perhibetur habere, ita ut pro Episcopis vel Abbatibus seu quibuscumque personis Ecclesiasticis ponendis, in sedem, sive introducendis Presbyteris in Ecclesiam, nec non & pro sepulturis & exequiis mortuorum, & benedictionibus nubentium, seu aliis Sacramentis aliquid requiratur. Putant autem plures ex hoc licere, quia legem mortis de longa invaluisse consuetudine arbitrantur; non attendentes, quod tantò graviora sunt crimina, quantò diutius infelicem animam tenuerunt alligatam. Ne igitur hæc de cæterò fiant, vel pro personis Ecclesiasticis deducendis in sedem, vel Sacerdotibus instituendis, aut sepeliendis mortuis seu benedicendis nubentibus, seu aliis Sacramentis conferendis, seu collatis, aliquid exigatur districtiùs prohibemus. Si quis autem contra hoc venire præsumpserit, portionem cum Giezi se noverit habiturum.

Conc. Aquen-
se tit. de Sa-
eram. ann.
1585.

Id ipsum variis temporibus ab aliis Conciliis damnatum est, sic enim loquitur Concilium Aquense. Illud præterea diligenter caveant, ne pro illis administrandis ab ullo, vel omnium rerum inope Sacerdote, verbis aut etiam signis quicquam prorsus vel minimum quovis modo petatur, exigaturve. . . . Quod si quis contra fecerit, is graviter ab Episcopo, pro culpa ratione, puniatur non avaritia tantum labe notatus, sed etiam simoniaca pravitalis reus.

Rituale Rom.

Denique Rituale Rom. de iis quæ in Sacramentorum administr. generaliter observanda sunt. Illud porro diligenter caveat, ne in Sacramentorum administratione aliquid, quavis de causa vel occasione, directè vel indi-

De Sacramentis. Cap. VII. 51

rectè exigat aut petat; sed ea gratis ministrat, & ab omni simonia atque avaritia suspicione, nedum crimine longissimè absit. Si quid verò nomine eleemosynæ, aut devotionis studio, peracto jam Sacramento, spontè à fidelibus offeratur, id licitè pro consuetudine locorum accipere poterit, nisi aliter Episcopo videatur.

